

# ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА 3 1955 ГОДА ●

● NO.23 (3431) ●

● ЧАЦВЕР, 18 ЧЭРВЕНЯ, 2015

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: [WWW.GOLAS.BY](http://WWW.GOLAS.BY)



**Свае — да сваіх**  
Самарскія беларусы  
знайшлі новых  
сяброў на фестывалі  
“Прэса-2015”  
Стар. 2



**Акадэмічны бульвар**  
У прыгожым месцы  
Мінска паўстануць сем  
фігур-вобразаў дзеячаў  
беларускай навукі і  
асветы Стар. 3



**Маладзечна  
будзе вечна**  
Больш за 20 гадоў у горадзе  
ладзіцца Нацыянальны  
фестываль беларускай песні  
і паэзіі Стар. 4

## КАРЫСНЫ ДОСВЕД

# Кола блізкіх людзей

Свята беларускай культуры ў Беластоку спрыяе наладжванню  
сяброўскіх стасункаў паміж супляменікамі суседніх краін

“Мне здаецца цяпер: павінен быў  
ужо даўно там пабываць, на Бела-  
сточчыне! — пачаў аповед пра паездку  
ў Польшчу пісьменнік Уладзімір  
Ліпскі. — Там супляменнікі моцна  
трымаюцца за традыцыйную культу-  
ру — за духоўную спадчыну продкаў,  
за свае песні ды танцы, за народную  
мудрасць. Беларусу па свеце многа —  
але за Бугам, у блізкім з намі суседстве  
яны вельмі арганічна сябе пачуваюць:  
бо спрадвеку на той, роднай ім зямлі  
жывуць. Адчуваюць карані, што і сёння  
жывяць іх розумы і душы. І так — не  
адно пакаленне”.

Дэлегацыю запрасіла на свята  
Беларускае грамадска-культурнае та-  
варыства ў Польшчы. Ад часопіса “Ва-  
сёлка” былі галоўрэд Уладзімір Ліпскі,  
яго намесніца Анастасія Радзівіч  
ды член рэдкалегіі, пісьменніца Але-  
на Масла. Ініцыяваў вандроўку Та-  
дэвуш Стружэцкі: ён добра ведае  
многіх беларусаў Польшчы, працаваў  
у Мінкультуры, цяпер — намеснік  
старшыні Фонда культуры. Быў яшчэ  
Мікола Супрановіч — дырэктар вы-  
давецтва “Адукацыя і выхаванне”.  
Асобна выязджалі ў Беласток гурт  
“Церніца”, якім кіруюць Галіна ды  
Юсіф Несцяровічы, і народны фаль-  
клорны тэатр танца “Карагод” пад  
кіраўніцтвам Стэлы Кузняцовай. Што  
запомнілася з беластоцкага падарожжа  
— пра тое гутарым з пісьменнікам.

— **Уладзімір Сцяпанавіч, якая  
праграма была ў вашай дэлегацыі?**

— У першы ж дзень трапілі на  
Свята беларускай культуры, якое  
ладзілася ў беластоцкім парку Плян-  
ты. Б'юць фантаны, стаяць векавыя  
ліпы, елкі... І шмат людзей сабралася:



На святочнай сцэне ў Беластоку выступала шмат беларускіх гуртоў Польшчы

чалавек 500. Канцэрт ішоў чатыры  
гадзіны. Пад небам, пад сонцам гучалі  
беларускія песні. Танцавалі. І малыя, і  
і старыя. Дзед гадоў пад 90, у саламя-  
ным брылі, сядзеў у першым радзе,  
а потым як пачаў прытанцоўваць.  
Здрава! Вельмі ўразіла, як усе разам  
— малыя і старыя, артысты і гляда-  
чы — у канцы канцэрта стоячы, нібы  
гімн спявалі песню “Люблю наш край”.  
Дзяцей многа бегала, мы ім дарылі  
часопісы “Вясёлка” і “Буся” — яны  
паселі, разглядалі. Яшчэ мне спада-  
балася, калі калектыў з дзіцячага сад-

ка аб'яўлялі так: “Калектыў “Лянок”  
з прадшколя”. Слоўца жывое, утво-  
рана па мадэлі: прадмесце. Увогуле за  
кошт лексікі беларусаў з іншых краін  
мова наша багацей, і трэба яе выву-  
чаць ды скарыстоўваць самае леп-  
шае, удалае. Дарэчы, усюды, дзе мы ні  
былі за два дні, гучала толькі белару-  
ская мова: а ні рускай, а ні польскай.  
Хіба што ў магазінах, а так вакол —  
беларускамоўнае асяроддзе.

— **Адкуль гурты выступалі?**

— У асноўным — з Беластоцчыны.  
Былі прадстаўлены як сам Беласток,

так і Аўгустова, Бельск-Падляскі,  
Гайнаўка, а таксама меншыя селішчы  
Козлікі, Сямятычы, Старое Ляўкова...  
Цешыць мяне і тое, што назвы гуртоў  
— усе яркія, беларускія: “Лянок”, “Ва-  
сёлка”, “Спадчына”, “Крыніца”, “Тай”,  
“Рэчанька”, “Рэха пушчы”, “Цаглінка”,  
“Васілёчкі”, “Журавінкі”... Яшчэ былі  
“Каласкі” з Беластока ды “Калінкі”  
— так, дарэчы, называюць адпавед-  
на мужчын і жанчын у Аўцюках,  
у нашым Калінкавіцкім раёне, дзе  
праводзіцца рэспубліканскі Фэст гу-  
мару. → **Стар. 2**

## ВЕСТКІ

### Заслужыла!

Іван Іванаў

**Актыўная грамадская  
дзеясць кіраўніцы  
беларускай суполкі “Нёман”  
з Тальяці Людмілы Дзёмінай  
у чарговы раз атрымала  
прызнанне ў прыволжскім  
горадзе**

Ураджэнку Бабруйска прызналі  
сёлета і “Жанчынай Аўтаграда”  
— пра тое мы паведамлялі. А  
нядаўна прыйшла вестка: 4 чэрвеня,  
напярэдадні Дня горада, пяцёра леп-  
шых людзей Тальяці атрымалі ганаро-  
вы знак мэра “За заслугі перад гарад-  
скай акругай Тальяці”. У лік іх трапіла  
і Людміла Дзёміна, наш пазаштатны  
аўтар. Яна кіраўніца і мясцовай гра-  
мадскай арганізацыі “Беларуская на-  
цыянальна-культурная аўтаномія  
“Нёман”, і створанага пры ёй гурта  
“Купалінка”. Пра справы суполкі веда-  
юць многія чытачы — паўтарацца не  
будзем. Шчыра рады за вас, спадары-  
ня Людміла! Спадзяемся, прызнанне  
дапаможа вам увасабляць у жыццё  
творчыя планы — вашыя ды іншых  
актывістаў беларускага руху ў Тальяці.

Мы атрымалі і пісьмо з Эстоніі.  
“Будзеце пісаць пра новую ўзнагароду  
Людмілы Дзёмінай — прыпішыце  
віншаванне ёй ад нарвскіх “Сяброў”, —  
папрасіла кіраўніца суполкі Людміла  
Аннус. — Рады, што высока ацэнена  
яе вялікая праца па пашырэнні бел-  
ларускай культуры. Мы па-добраму  
зайздросцім, што Людміле і яе адна-  
думцам удаецца прыцягнуць да пра-  
цы на карысць Бацькаўшчыны шмат  
моладзі, маладых талентаў. І ўсім бела-  
русам Тальяці можна пазаздросціць:  
у суполкі “Нёман” дасведчаная, улю-  
бёная ў родную культуру, духоўную  
спадчыну беларусаў кіраўніца”.

Узнагароду Людміле Дзёмінай  
уручыў мэр гарадской акругі Тальяці  
Сяргей Андрэў.

## ПРЫЦЯГНЕННЕ БАЦЬКАЎШЧЫНЫ

# У светлым храме прыхажанка...

**Паездка на выставу “СМІ  
ў Беларусі 2015” стала для  
мяне цудоўным спатканнем  
з Радзімай**

За апошнія гады гэта — самы  
светлы, непаўторны і хвалючы  
тыдзень майго жыцця. Колькі эмо-  
цый! Сем дзён жыла, дыхала, хадзіла  
(адчуванне ж — быццам лётала!),  
смялася і плакала слязмі радасці  
разам з маёю роднай Беларуссю. За-  
хаплялася ёю ўсёй душой, бы смака-  
вала кожную кропельку яе водару, і  
ўсмяшкай вітала сваіх землякоў. Ха-  
целася кожнага стрэчнага спыніць і  
кожнаму сказаць: я — з Латвіі, але,

як і вы, беларуска я. Тут я — СВАЯ.

Якое гэта было шчасце: амаль  
тыдзень адчуваць сябе ТУТЭЙ-  
ШАЙ. Менавіта так: не беларускай  
замежжа, а СВАЁЙ — дзяўчынай з  
самабытнай Клеччыны. З якім го-  
нарам я адчувала сябе мясцовай!  
Дзяўчынай з вёсачкі Бабаевічы, з  
цудоўнай сям’і хлебараба Дзмітрыя  
Іванавіча Кульбакі: яго паважалі  
калісьці ў Шчэпнічах як старшыню  
сельсавета, а пазней — у калгасе  
“Памяць Леніна”, на дзяржаўным  
племзаводзе “Чырвоная зорка” таго  
ж Клечкага раёна Міншчыны. У  
вясковай хаце пад Клечкам, дарэ-

чы, і сёння захоўваецца сярэбра-  
ны медаль з Масквы, з Выставы  
дасягненняў народнай гаспадаркі  
СССР (ВДНГ) за вырашчаны яго  
брыгадай высокі ўраджай. Шкада,  
заехаць пад родны Клечк мне на  
гэты раз не ўдалося.

### Дзе памяць — ідэалогія

Прыгажун Мінск вярнуў мяне  
ва ўзнёслае студэнцкае юнацтва.  
Вялікі дзякуй Упаўнаважанаму па  
справах рэлігіі і нацыянальнасцяў  
і супрацоўнікам яго апарату: цікава  
была складзена праграма нашага  
гасцявання ў Беларусі. Была ў ёй і

сустрэча ў Інстытуце журналістыкі  
БДУ, я пабачылася з нашымі былымі  
выкладчыкамі! З радасцю прыня-  
ла ў дарунак кнігу, якая выйшла  
летась і прысвечана 70-годдзю фа-  
культэта журналістыкі БДУ. Там,  
у ліку выпускнікоў 1978 года, ёсць і  
маё прозвішча: КУЛЬБАКО Вален-  
тина Дмитриевна. У сэрца запалі  
словы майго выкладчыка, доктара  
гістарычных навук прафесара  
Алега Слукі: “Для нас, беларусаў,  
памяць пра Вялікую вайну — гэта  
ідэалогія. Галоўнае для Беларусі —  
не дапусціць вайны новае”. І так  
прыемна было мне падараваць му-

зею Інстытута журналістыкі кнігу  
“О войне и мире” (“Спасибо за  
жизнь!”), якая выдадзена ў Ліепай  
і расказвае пра справы мясцовага  
таварыства ветэранаў вайны і пра-  
цы па захаванні памяці пра подзвіг  
савецкага салдата. А ў Латвіі, дзе  
на ўзроўні дзяржавы цяпер іншае  
стаўленне да гісторыі, праводзіць  
гэту святую работу значна цяжэй.  
Але удаецца, дзякуючы перш за ўсё  
самім ветэранам. І я шчаслівая, што  
ў кнізе ёсць і мае замалёўкі, арты-  
кулы пра лепайчан-ветэранаў, пра  
тэму памяці ў жыцці Беларускай  
суполкі Ліепай “Мара”. → **Стар. 3**



## ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

## Свае — да сваіх

Самарскія беларусы знайшлі новых сяброў на фестывалі “Прэса-2015”

Мікалай Бойка

Штогадовы журналісцкі фестываль, які ладзіцца ў Струкаўскім парку Самары, збірае шмат людзей. Сёлета XXII форум журналістаў “Прэса-2015” прысвячаўся 70-годдзю Перамогі. Сваю выставачную экспазіцыю актывісты суполкі “Руска-Беларускае Братэрства 2000” аформілі ў нацыянальным стылі. Гэта прыцягвала ўвагу гасцей, сярод якіх было шмат беларусаў, ураджэнцаў Беларусі, якія жыўць у Паволжы. Яны падыходзілі, знаёміліся з газетай “Голас Радзімы”, якая — даўні творчы партнёр суполкі, і часопісам “Единство”, які беларусы Самары пачалі выдаваць летась. У цёплай, душэўнай атмасферы ішлі гутаркі пра родавыя карані, родзічаў у Беларусі, пра жыццё на самарскай зямлі. Нехта спяваў беларускія песні, згадваў паэтычныя радкі класікаў ды радаваўся тым успамінам, як і актывісты суполкі. А кіраўніца яе моладзевага аддзялення Юлія Цяплянская запісвала кардынаты беларусаў, прапаноувала падключацца да супольнай працы,



Перад удзельнікамі форуму ў Самары выступілі беларускі вакальны гурт “Каданс”

расказвала пра Беларусь, дзейнасць суполкі, дарыла на памяць беларускія выданні.

Святочную атмасферу ствараў беларускі вакальны гурт “Каданс”. Яго салісткі Марына Кірылава, Таццяна Марозава, Арына Камісарава,

Анастасія Гуркіна, а таксама мастацкая кіраўніца Іна Сухачэўская спявалі ў той дзень песні ваеннай тэматыкі, а яшчэ вясельлі беларускія і рускія. Прэзідэнт суполкі Ірына Глуска лічыць, што ўдзел яе супляменнікаў у фэсце быў паспя-

ховым: “Колькасць прыхільнікаў беларускай культуры ў Самары значна ўзрасла, ёсць ахвочыя авалодаць беларускай мовай, і з верасня плануем адкрыць моўную групу ў Доме дружбы народаў. Для таго ёсць і прафесійны педагог.”

## КАРЫСНЫ ДОСВЕД

## Кола блізкіх людзей

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

— То можа вы будзеце іх на той Фэст аўцокоўскі запрашаць?

— Абавязкова! Артысты ж вясельлі там, з гумарам. Фэст мы перанеслі на наступны год. Спадзяюся, сувязі з гуртамі адладзім ды будзем сябраваць. Гэта ж нашы людзі! Мне яшчэ марыцца, каб часопісы “Вясёлка” і “Буся” былі там у кожнай Беларускай сям’і, дзе падростаюць дзеткі. Як вядома, выхаванне нацыянальна свядомых людзей найлепш пачынаецца з малку. Мы і пра тое з актывістамі БГКТ гаварылі. Дарэчы, доўгі час гэту аўтарытэтную суполку ўзначальвае Ян Сычэўскі, чалавек разумны, прыстойны, нацыянальна свядомы.

— Пра Яна Янавіча, яго падзвіжніцкую дзейнасць мы расказвалі чытачам...

— У іх салідная арганізацыя! Вялікі актыў, у цэнтры Беластока свой маёнтак. Суполка супрацоўнічае з Культурным цэнтрам Беларусі, які цяпер — у Варшаве. Як вядома, ён і ствараўся, каб развіваць беларуска-польскія культурныя сувязі, падтрымліваць дзейнасць беларусаў Польшчы. Там цяпер дырэктарам саветнік Пасольства Беларусі Эдуард Швайко, і ён быў на свяце. Увогуле ж нам казалі: больш за 60 рэгіёнаў Беларусі ды Польшчы маюць розныя дамовы аб супрацоўніцтве. Гэта ж такі рэсурс для ўмацавання сяброўства!

— Ваш візіт да супляменнікаў не абмяжоўваўся фэстам?

— Так, мы яшчэ везлі прызы пераможцам конкурсу. Вялікую працу зрабілі актывісты БГКТ: правялі сярод дзяцей, падлеткаў конкурс “Пазнай Беларусь!”, і мы былі на падвядзенні вынікаў. Кожны, хто ўдастоіўся прызоў, дыпламаў — з 250 удзельнікаў адабралі больш за 30 — і ад нас атрымаў па календары “Вясёлкі”: ваша газета пра яго пісала. Імпрэза

была ў будынку БГКТ. Я ўручаў прызы і за творы літаратуры. Перад адной дзяўчынкай на калена прыстаў, павіншаваў яе, дыплом уручыў. Чытаў і сваю казку ў падарунак усім. Вельмі хораша ўсё, сардэчна было. А пасля мы паехалі ў Гайнаўку. Там, як вядома, працуе беларускі ліцэй, дырэктарам — Яўген Сачка. Была цікавая сустрэча з педагогамі ды ліцэйстамі. Яшчэ нас павялі ў Музей народнай культуры, спецыяльна збудаваны ў цэнтры горада, багаты на розныя экспанаты.

— Якія планы на будучыню акрэслены пад час паездкі?

— Мяркую, кантакты з беларусамі Беласточчыны прадоўжацца. Нашы супляменнікі ладзяць шмат розных святаў, запрашалі нас. Будзем рабіць захады па далучэнні беларускаў Польшчы да цікавага, чароўнага свету “Вясёлкі” і “Бусі”. Ёсць такая ідэя: калі б знайшлася падтрымка, то маглі б партнёрам перадаваць электронную вёрстку нумароў часопісаў ды ў Польшчы друкаваць нашыя выданні.

— Вось бы такі праект ды ў праграму Усходняга партнёрства — гэта была б праца на карысць абодвух народаў, на будучыню...

— Так, і зацікаўленых людзей з беларускага боку таксама хачу да справы падключыць. Як вядома, цяпер асіміляцыя нашых супляменнікаў пад ціскам іншых культур адбываецца вельмі хутка. Таму трэба сеяць зярняты беларускасці ў дзіцячыя душы: каб зберагаліся наша мова, культурныя традыцыі. Каб сябравалі і дзеці беларусаў з розных краін. У прыватнасці, у Гайнаўцы мы задумалі адладзіць кантакты між тамтэйшым ліцэем і 32-м ліцэем з Мінска. І ўжо ёсць дамоўленасці! Яшчэ сябры папрасілі для дзяцей Беласточчыны распрацаваць “беларускі маршрут”: для экскурсій па Беларусі. Каб экскурсаводы гаварылі па-беларуску, каб



Тадэвуш Стружэцкі віншуе пераможцаў конкурсу

вазілі суродзічаў у цікавыя мясціны, сілкуючы душы нацыянальным духам, традыцыямі, песнямі, частуючы гасцей беларускімі стравамі. Няблага было б і ў “Зубронку”, на Нарачы рабіць змены для беларускіх дзяцей з замежжа. То можа і ў Дзяржпраграму “Беларусы замежжа” такую ідэю закласці?

— Вы ведаеце, актывісты беларускага руху з Малдовы спрабуюць у гэтым кірунку працаваць: прывозяць малых летам у Беларусь. Займалася тым і Беларускае абшчына са Львоўскай вобласці Украіны. А колькі яшчэ знойдзецца ахвочых у Латвіі, Літве, Расіі ды іншых краінах! Дарэчы, адбор разумных ды таленавітых дзяцей, падлеткаў можа ісці і праз такія конкурсы, як “Пазнай Беларусь!” у Польшчы: пуцёўкі будучыя прызы для пераможцаў.

— Дык мы і пра іншыя конкурсы гаварылі. І для выдавецтва “Адукацыя і выхаванне” ёсць дзе прыкладзі сілы: за Бугам патрэбны беларускія падручнікі, вучэбныя дапаможнікі. Яшчэ я знаёміўся з калегамі-пісьменнікамі. Віктар Швед падараваў сваю кніжку “Вясёлка” — зборнік вершаў. Нешта выберам адтуль для нашых чытачоў, прадставім аўтара. Міра Лукша падпісала для рэдакцыі сваю кнігу “Падарункі”. А мы дарылі сябрам нашы календары, часопісы — так і ладзіцца сяброўскае кола з блізкіх па духу, родавых каранях людзей. Лепшыя творы ад пераможцаў конкурсу “Пазнай Беларусь!” плануем падрыхтаваць для “Вясёлкі”. Я гаварыў з калегамі з “Бязрозкі” ды “Маладосці” — і яны працягваюць цікавацца да юных талентаў з Беласточчыны.

Гутарку вёў Іван Ждановіч

## ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

## Пакутны шлях да Перамогі

Цяжкія дарогі беларусаў у Другой сусветнай вайне — у цэнтры ўвагі на чытацкай канферэнцыі

Не сакрэт: для тысяч беларускіх хлопцаў, прызначаных у польскае войска з тэрыторыі Заходняй Беларусі, вайна пачалася яшчэ ў 1939-м. Пра тое варта памятаць, адзначаючы 70-годдзе Вялікай Перамогі. Шмат працуючых слоў, хвалюючых песень пра ваенны час мы чуем. У шэрагу імпрэз памяці была і чытацкая канферэнцыя “Трагедыя Беларусі ў Другой сусветнай вайне” з удзелам прадстаўнікоў замежжа — па трылогіі Васіля Якавенкі “Пакутны век”. Цікавыя людзі сабраліся на мінскай вуліцы Сухой, у Гістарычнай майстэрні імя Леаніда Левіна. Названа яна ў гонар архітэктара, аднаго з аўтараў Мемарыяльнага комплексу “Хатынь”, уваходзіць у склад Мінскага міжнароднага адукацыйнага цэнтру.

На канферэнцыі чытачы гаварылі пра кнігу “Надлом”, яна другая ў трылогіі, пра трагедыю беларусаў у Другой сусветнай вайне. На тым, як тады па-рознаму паводзілі сябе людзі, засяродзіў увагу гаспадар Гістарычнай майстэрні, кандыдат гістарычных навук Кузьма Козак. Выступоўцы дзяліліся ўражаннямі ад кнігі, разважалі пра складаны лёс яе гераіні Марыі Дзяжкоўчы, станаўленне яе характару. Асабліва плённай стала яе дзейнасць па дапамозе ахвярам чарнобыльскай трагедыі. Звярталі ўвагу і на высокія мастацкія якасці кнігі Васіля Якавенкі: трылогію “Пакутны век” параўноўваюць з раманам “Хождение по мукам” Аляксея Талстога. Згадвалі яшчэ: прафесар і паэт Алег Лойка параўноўваў твор з “Войной и миром” Льва Талстога.

Праўдзівы, збудаваны на рэальных фактах аповед Васіля Якавенкі дае шмат падставаў для роздуму над рознымі праявамі жыцця. Атмасфера, якую стварае аўтар у творы, добразычлівая, спагадлівая ў дачыненні да чалавека і прыроды. Казалі: тэксты трылогіі добра ўспрымаюцца гучава і ў фарбах, гэта — як сімфонія жыцця, пакут, мрой і спадзяванняў. А старшыня Беларускага звязу “Рэха вайны” Уладзімір Шакуцін, былы малалетні вязень фашысцкіх канцлагераў, адзначаў яскравае нацыянальнае гучанне трылогіі. На яго думку, такім творам усе беларусы могуць ганарыцца.

Мне ж як бібліятэкару са стажам — працавала дзесяць гадоў у Дзяржаўнай бібліятэцы імя Леніна — цікава было пабачыць адраджэнне такой традыцыі ў культурным жыцці, як чытацкая канферэнцыя. Помняцца падобныя сустрэчы, калі паэты, празаікі выступалі ў поўных залах. Ды і цяпер, упэўнена, добрыя кнігі знаходзяць водгук у сэрцах людзей. І трылогія “Пакутны век” — з такіх: гэта праўдзівая, глыбокая і добрая кніга. Яна, дарэчы, перакладзена і на рускую мову — пад назвай “Надлом. Кручына вековая”, і сёлета ў Санкт-Пецярбурзе было дзве прэзентацыі. І ў мінскім Музеі Янкі Купалы таксама прайшла прэзентацыя. Спадзяюся, розгалас пра трылогію пойдзе шырокай хваляй.

Ядвіга Рай, бібліятэкар



ПРЫЦЯГНЕННЕ БАЦЬКАЎШЧЫНЫ

# У светлым храме прыхажанка...

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Рада я, што змагла прывезці на Бацькаўшчыну і сваю кнігу “Он был солдатом” (“Страницы из жизни легендарного комдива генерал-майора Николая Дедаева”. Гэты афіцэр, нагадаю, кіраваў абаронай Ліепай ў першыя дні вайны. Наш горад называюць, дарэчы, балтыйскім Брэстам: ён першым у Латвіі прыняў удар фашыстаў. Для мяне яшчэ таму такая важная ваенная тэма, што я — беларуска. Калі наведвалі Дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны ў новым будынку на праспекце Пераможцаў, калі хадзілі па ваенна-гістарычным комплексе “Лінія Сталіна” па Мінска — для мяне гэта было і ўзрушэннем, нават шокам, і гонарам. Думала: так увекавечыць памяць пра жудасны час, перажыты нашым народам (а мільёнамі жыхароў Беларусі так і не перажыты...) могуць толькі беларусы. Нізкі паклон вам за вернасць гісторыі, дарагія мае землякі! Згадкі пра тых Храмы Памяці будуць у новых маіх артыкулах пра Вялікую вайну і тое, як яе помняць у нашай Беларусі. Нізкі паклон вам і за тое, што помніце наказ продкаў: калі людзі забываюць пра вайну — пачынаецца новая. Сіл вам у гэтай пачэснай і нялёгкай справе!

### 3 сертыфікатам ад Радзімы

Прызнаюся: сёлетнюю паездку на выставу “СМІ ў Беларусі” — а паездка стала магчымай дзякуючы запрашэнню Амбулсады Беларусі ў Латвіі — чакала я ўсё 16 гадоў існавання суполкі “Мара”. Чаму гэта для мяне важна? У ліку іншых беларусаў замежжа з нашай групы я атрымала сертыфікат, які сведчыць: прайшла навучанне на семінары ў аб’ёме 34 вучэбныя гадзіны. А ён неабходны мне цяпер кожныя тры гады — каб засведчыць мае жаданне павышаць кваліфікацыю і тым самым утрымаць



ІВАН ЖДАНОВІЧ

Журналістка Валянціна Грыбоўская падаравала Леаніду Гуляку кнігі, прывезеныя з Ліепай

ца на працоўным месцы ў школе. Сёння ліепайская 12-я сярэдняя школа — адзінае мае афіцыйнае месца працы: кіраўнік прэс-клуба “Окно”. Ёсць яшчэ грамадская праца ў “Мары” і послушанне (па-беларуску, відаць: послух) у Ліепайскай царкве вялікага благавернага Аляксандра Неўскага: я рэдактар прыходскай газеты “Добroe слово”, што выходзіць раз на месяц. Яшчэ і ў газету Латвійскай праваслаўнай царквы “Виноградная лоза” пішу пра жыццё вернікаў Ліепай. Таму з вялікай надзеяй і цікавасцю ішла ў Мінску ў “Народную газету” на сустрэчу з калегамі-журналістамі. У іх цудоўныя ўмовы для працы! Падобраму пазайдрасціла іх магчымасці аператыўна рэагаваць на важнейшыя

ў жыцці падзеі. І трохі пашкадавала, што нікога не зацікавіла мая прапанова: мець свайго карэспандэнта за мяжой. А можа ёсць сэнс дзяржаўным рэспубліканскім газетам Беларусі атрымліваць цікавую інфармацыю з Латвіі, з Ліепай з першых вуснаў? Агучваю яшчэ раз сваё пытанне і спадзяюся на зацікаўлены водгук калег. Мне вельмі хочацца аддзячыць Радзіме за добрую адукацыю, якую ў Беларусі атрымала. Вельмі хочацца быць карыснаю і ёй, а не толькі ў Латвіі.

### Дазволь тваёй заступніцаю быць!

Цудоўнай была для нас і паездка ў гарадок Заслаўе — сустрэліся са старажытнай Беларуссю. Парадава-

ла, як працуе горад з турыстамі. Дарэчы, Ліепая сёлета прыярытэтным напрамкам турыстычнай дзейнасці выбрала менавіта Беларусь. Будзе пра што і мне расказаць будучым гасцям Беларусі з Ліепай.

Карысную інфармацыю атрымалі ад Упаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцяў Гулякі Леаніда. Ён заўсёды шчыра прымае землякоў. Дарэчы, сам, як і я, родам з Клецкага раёна: з вёскі Межная Слабада. Мне прыемна было падараваць там яшчэ адну кніжку з Ліепай — зборнік работ таленавітых людзей з горада пад ліпамі. У ім і мой апавед “По святых местах Белой Руси” — пра паломніцтва ліепайчан. Дарэчы, паездку ладзілі па майёй просьбе, яна

стала для мяне адкрыццём святой Беларусі.

У думках вяртаюся на зямлю бацькоў. Задумваюся: што для мяне “Мара”? Знаходжу адказ: гэта даніна павагі і любові да Бацькаўшчыны, якой хачу аддзячыць. Настрой душы сугучны радкам паэтыкі Соф’і Шах, якая ў санэтах звяртаецца да Радзімы: “Дазволь тваёй заступніцаю быць, / мой ціхамірны, мой цяплівы краю, — / хаця адну магчымасць толькі маю: / цябе да неймавернасці любіць...” Для мяне “Мара” — як у храме служба, і я ў тым светлым храме прыхажанка. Не заўсёды магу далучыцца да спраў “Мары” па сямейных абставінах, а душа мая — заўсёды там. Хачу аддзячыць бацькам, якія выхавалі мяне такою: з жывым сумленнем, прынцыповаю, здольнаю цаніць сапраўдных сяброў, прасіць прабачэння і самой прабачаць. Усе мы, на жаль, можам памыляцца. Усе мы людзі, ды важна разумець: любая наша выпраўленая памылка ёсць прыступка для духоўнага росту.

Яшчэ для мяне “Мара” — гэта магчымасць аддзячыць Бацькаўшчыне за цудоўную адукацыю. Сёння, праўда, я не так запатрабавана ў выданнях, як раней, ды і сям’я патрабуе клопатаў. Але ж прафесійна расказваю пра справы “Мары” і стараюся рабіць гэта з душой — паглядзіце ў інтэрнэце: [www.nashaliera.org/](http://www.nashaliera.org/) арганізацыі/Мара. А кожная паездка на выставу “СМІ ў Беларусі” становіцца для мяне яшчэ адным крокам да Беларусі, памятаецца ў класіка: “О, як далёка нам яшчэ Беларусі!.. Таму выказваю шчырую падзяку першаму сакратару Пасольства Аляксандру Сушкевічу за цудоўны падарунак: сустрэчу з Радзімай. Цяпер мне ёсць шмат пра што расказаць у латвійскіх СМІ.

Валянціна Грыбоўская, член Беларускай суполкі Ліепай “Мара”

### ПРАЕКТЫ

# Акадэмічны бульвар

Іна Ганчаровіч

### У прыгожым месцы Мінска паўстануць сем фігур-вобразаў дзеячаў беларускай навукі і асветы

Нацыянальная акадэмія навук плануе стварыць у Мінску Бульвар беларускай навукі. Ён будзе невялікім, пройдзе ад галоўнай магістралі сталіцы — праспекта Францыска Скарыны — да Цэнтральнай навуковай бібліятэкі НАН імя Якуба Коласа. Пра тое мне распавёў акадэмік, дырэктар Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі Аляксандр Лакотка.

Як вядома, у Мінску, моцна разбураным у гады Вялікай Айчыннай вайны, захавалася ці было адноўлена няшмат знакавых гістарычных ансамбляў. Адзін з іх — галоўны корпус НАН Беларусі, пабудаваны ў 1939-м па праекце вялікага дойлідзкі Еўропы XX стагоддзя Іосіфа Лангбарда. Гэта адзін з лепшых твораў беларускай грамадзянскай архітэктуры, — лічыць Аляксандр Лакотка. — Можна сказаць: архітэктурная класіка, якая адлюстроўвае нацыянальную ідэю. Ды ў сілу розных прычын прастора ад праспекта да

будынка бібліятэкі не атрымала архітэктурнага афармлення. Таму летась і прынята рашэнне: рэканструяваць і стварыць — у архітэктурных нетрах акадэмічнай забудовы — Бульвар беларускай навукі.”

Згодна з праектам, ад манументальнай агароджы, якая — таксама гістарычна-культурная каштоўнасць, да бібліятэкі будзе ісці алей. “Я прапанаваў зрабіць невялікую рэкрэацыю, арыентаваную на праспект, і збудаваць там алей, па баках размясціць невялікія рэкрэацыі з лаўкамі, добраўпарадкаваць і дапоўніць іх архітэктурнымі малымі формамі. У цэнтры плануем манументальную кампазіцыю, яе ўмоўная назва пакуль — Кальцо беларускай навукі, — накідае на паперы план Аляксандр Лакотка. — Традыцыя ўзвядзення помнікаў у дварах універсітэтаў, дарэчы, мае даўнюю гісторыю, а сёння, як кажуць у народзе, гэта яшчэ і даніна модзе. Напрыклад, у Ягелонскім універсітэце (Кракаў) стаіць помнік Мікалаю Каперніку, у Празкім — Яну Гусу. А Беларусі дзяржуніверсітэт пайшоў далей і ўсталяваў шэраг помнікаў: Францыску Скарыну, Еўфрасінні Полацкай, Міколу Гусоўскаму, Кірылу Тураўскаму, а таксама Сымону Буд-

наму і Васілю Цяпінскаму.

Мяркуюцца, бронзавую групу на будучым бульвары ўтвораць сем фігур-вобразаў выдатных дзеячаў беларускай навукі і асветы. Гэта будзе Кірыла Тураўскі, чые працы ўваходзяць у залаты фонд старажытнай літаратуры і на працягу стагоддзяў карыстаюцца велізарнай папулярнасцю на зямлях усходніх славян, Францыск Скарына — першадрукар, асветнік і навукоўца эпохі Рэнесансу, Казімір Семяновіч — інжынер і тэарэтык артылерыі, пры тым гуманіст, які лічыў вайну найвелізарным няшчасцем для чалавецтва, Спірыдон Собаль — беларускі друкар, аўтар першай чытанкі-буквары, выдадзенай у 1636 годзе ў Вялікім Княстве Літоўскім, якая неаднаразова перавыдавалася, Казімір Лышчынскі — вялікі філосаф, чыё імя стаіць у адным шэрагу з імёнамі волатаў думкі — “вялікіх ерэтыкоў” Джардана Бруна, Джулію Ваніні, Мігеля Сервета, а таксама Яўстах Тышкевіч — адзін з заснавальнікаў беларускай археалогіі ды Усевалад Ігнатоўскі — першы прэзідэнт Беларускай акадэміі навук.

Менавіта сем фігур выбрана не выпадкова: цяпер у структуры НАН Беларусі — сем навуковых



ІВАН ЖДАНОВІЧ

Акадэмік Аляксандр Лакотка

аддзяленняў, і кожнае з іх мае “сваю” гістарычную асобу. Акрамя таго, рэканструкцыя на тэрыторыі галоўнага корпуса НАН прадугледжвае будаўніцтва шматфункцыянальнай канферэнц-залы — на месцы былога падземнага бункера. Як лічыць Аляксандр Лакотка, новы будынак дапоўніць прастору ад праспекта да бібліятэкі і надаць архітэктурную завершанасць акадэмічнаму панадворку. Праектныя працы ўжо ідуць, комплекс з’явіцца ў хуткім часе. Як рэзюмаваў аўтар праекта, галоўная задача праекта ў тым, каб даць гораду яшчэ адну грамадскую абсталяваную рэкрэацыю, дзе можна будзе прагуляцца, адпачыць і падумаць. У тым ліку і пра слаўных сыноў Бацькаўшчыны, пра Вечнасць і пра навуку.

### ФАРБЫ ЛЕТА

# З мінімальным бюджэтам

Рыгор Арэшка

### У Гродне энтузіясты дзяліліся досведам таго, як можна падарожнічаць эканомна

Многім хочацца вандраваць, а за што? Карыстайцеся досведам бывалых: вандраваць можна “за капейкі”. Пра тое гаварылі на фэсце “Самаходны” ў Гродне. Ладзілі фэст актывісты руху “У Беларусь і Еўропу — без візы!” Якія падказкі з праграмы фэсту можна ўзяць? Давайце паглядзім...

Свет можна пабачыць валандарам у каротка- і доўгатэрміновых праектах. Яшчэ падарожжы за малую грошы магчымыя з лаўкаст-пералётамі (калі купіць танныя квітка ад авіякампаній) ды каўчсёрфігам (Couchsurfing — гэта супольнасць вандроўнікаў, аб’ядноўвае людзей, што гатовы дзяліцца гасціннасцю (ежа, жыллё ў тым ліку) па свеце). Можна вандраваць і пешшу па розных краінах: у Беларусі ладзіцца шмат такіх паходаў. А які цуд — водныя вандроўкі па рэчках і азёрах Беларусі! Таксама вельмі танныя, асабліва ў параўнанні з замежнымі курортамі.

Выснова якая? Падарожнічаць творча, актыўна, з выдумкай — тады і ўражанні будзе шмат, і лішніх грошай не патраціце.



СВЯТА

# Маладзечна будзе вечна

## Больш за дваццаць гадоў у горадзе ладзіцца Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі

Іван Ждановіч

І як жа лёгка ўлюбіцца ў гэты спеўны, чысты, зялёны і ўтульны горад, асвечаны талентам знакамітага Міхала Клеафаса Агінскага, сёлетняга юбіляра! Тры дні на пачатку лета амаль штогод Маладзечна дыхае, жыве, пагане ў музычных рытмах. Вось набліжалься мы пятнічным вечарам у цэнтр горада па Вялікім гасцінцы — назва праспекта! — да Палаца культуры, а з боку Амфітэатра (галоўная сцэнічная пляцоўка фесту — у Парку імя Перамогі, пры воднай гладзі з фантанамі) гучалі акорды, спевы. Паводле праграмы фесту — ёсць у інтэрнэце: больш за дзясятка розных канцэртаў — там выступалі тады вядомыя гурты “Бяседа”, “Свята” і “Неруш”. Тым часам мінскі аўтобус з кампазітарамі, паэтамі сустракалі. Гасцей, па добрай традыцыі, частавалі ды суправаджалі да месца галоўнай дзеі.

Эдуард Ханок (яго віншавалі на фэсце з 75-годдзем), Эдуард Зарыцкі, Васіль Раінчык, Ганна Казлова, Алена Атрашкевіч (працавала раней ў Маладзечанскім музычылішчы), Валеры Іваноў, Алег Елісеенкаў, Алег Моўчан... Гэтых ды іншых кампазітараў у Маладзечне ведаюць ужо ў твар. Паэтаў, праўда, на адкрыцці фесту 5 чэрвеня было не густа, аднак Васіля Жуковіча, напрыклад, ахвотна прадстаўляла землякам, выканаўцам як свайго



Госць Маладзечна — кампазітар Эдуард Зарыцкі

“лепшага паэта” кампазітарка Алена Атрашкевіч. На пытанне журналісткі СТБ, што лучыць мяне асабіста з фэстам у Маладзечне, я згадаў: калі фэст пачынаўся, то юны Ягор Чуб з песняй “Белы Конь” (словы пісаў я) стаў дыпламантам Конкурсу маладых выканаўца. А ў 96-м “Сябры” спявалі песню “Беларусы” на мой верш, музыка Уладзіміра Сарокіна. Прэм’ера намячалася і сёлета, ды — не лёс...

Здавалася б, песня — нейкі момант-бліскавіца ў жыцці фесту, у яго больш чым 20-гадовай гісторыі. Але, нагадаў на

адкрыцці XV Фэсту слухачам кіраўнік ансамбля “Сябры” Анатоль Ярмоленка, гэта можа быць і момант ісціны: усвой час менавіта з Маладзечна ўдала стартануў па ўсім беларускім свеце, у розныя краіны вядомы шлягер “Полька беларуская”. Калі мы гутарылі з Анатолям Іванавічам пазней, пасля свята, ён пашкадаваў: яркіх прэм’ер на сёлетнім фэсце было малавата... Ды і новых твараў, салістаў, акрамя як на Конкурсе маладых выканаўцаў, таксама. І мы прыйшлі да высновы: а было б здорава запрашаць на Фэст і



Творчы тандэм: Алена Атрашкевіч і Васіль Жуковіч

творчыя гурты беларусаў з замежжа. Іх жадзяткі, прычым — яркіх, самабытных. Толькі пагартай наш “Голас Радзімы” ды запрашай, бяры ў творчую абойму. А могуць і зоркі замежнай эстрады спяваць па-беларуску — было б жаданне ў арганізатараў ажыўляць фармаг знакавага фесту, творча рухацца далей.

Традыцыі — гэта вельмі здорава! Але ж “нафталініць”, пераўтвараць фэсты ў цесна збітыя, гадамі “ўтрамбаваныя” карпаратыўныя тусоўкі, “вузкае кола сваіх людзей” — ніяк не на карысць мастацтву. Вы-

датная знаходка: на канцэртце ўрачыстага адкрыцця фесту вядомыя артысты са сталічных тэатраў чыталі беларускія вершы. А многія ж — напрыклад, народныя артысты Вольга Клебановіч, Таццяна Мархель, Сяргей Журавель... — і цудоўна спяваюць! Песень можна сабраць не на адзін канцэрт. У Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Горкага ідзе спектакль “Пясняр” з песнямі Уладзіміра Мулявіна, з цікавым артыстам Сяргеем Жбанковым у галоўнай ролі — і гэта беларускія песні! Якія, падаецца мне, цікава

ўплішуча ў фармаг фесту. А чаму б не запрасіць і зорак айчыннай оперы: яны таксама любяць беларускія песні. “Оперная спявачка Аксана Волкава стала першай беларускай, якая за апошнія сто гадоў адкрыла сезон у нью-ёркскім “Метраполітан-опера”, — пісалі летась увосень газеты. Мяркую, Маладзечна сустраэне зорку аваячэй. Што ж, і такія брыльянты прыгожа было б паказаць у Маладзечне. Бо высокі статус фестывалю — Нацыянальны — вымушае ўсіх нас, беларусаў, клапаціцца, “каб родная старонка не згалела” на спеўныя таленты “ды свет да нашых песень далучыць”. І не толькі эстрадных...

Галоўная інтрыга кожнага фесту — спаборніцтва маладых вакалістаў. Сёлета на ганаровы п’едэстал узшыла 23-гадовая Таццяна Валахановіч: у яе Гран-пры і Прыз імя Уладзіміра Мулявіна. У ліку лаўрэатаў — Мікіта Касцюкевіч, Андрэй Цямчык, Елізавета Войтуль, Яўген Захарка, Дзмітрый Нікіцін. Запомнім іх імёны. Спадзяемся, маладыя таленты яшчэ не раз выйдучь спяваць на гасцінню маладзечанскую сцэну, для ўдзячнай публікі. Якая тонка разумее музыку і з вялікай ахвотай дае крылы для палёту тым, хто таго варты. Хто гатовы ўпрыгожыць свой спеўны талент працавітасцю, дабрынёю, любоўю да людзей і Бацькаўшчыны, да роднага беларускага слова.

СУПЛЯМЕННІКІ

## Глыток паветра з Бацькаўшчыны

Пра некаторыя факты з жыцця нарвскай суполкі беларусаў

Гэтай вясной Нарву наведала здымачная група тэлеканала Беларусь-1. Журналісты пабывала і на рэпетыцыі гурта беларускай песні, які дзейнічае пры Нарвскім таварыстве “Сябры”. Спецкарэспандэнт Андрэй Лапцёнак пагутарыў са спевакамі, узяў інтэрв’ю ў старшыні таварыства Людмілы Аннус. Зносіны з Андрэем на беларускай мове — гэта для нас як жыватворны глыток паветра з Бацькаўшчыны! Пасля здымак мы частавалі гасцей гарбатай з пірагамі, выпечанымі па беларускіх рэцэптах. Цяпер, дарэчы, тэлесюжэт можна знайсці ў відэаархіве на сайце тэлеканала: эфір быў 29 красавіка.

Сёлетні красавік цікавы і тым, што мы паглыбілі творчыя кантакты з таварыствам эстонцаў “Калью” — яно дзейнічае ў суседнім горадзе Нарва-Йыэсуу з 1992 года, кіраўнік Тыйу Тоом. У нашых суполак, мож-

на сказаць, аднолькавыя мэты: зберажэнне і пашырэнне сваёй нацыянальнай культуры. Знаёмства таварыстваў адбылося ў лютым 2002-га ў Нарва-Йыэсуу: “Сяброў” запрасілі ў госці. Плённай была размова з актывістамі “Калью”, цікавым атрымаўся канцэрт, а потым і застолле з эстонскімі ды беларускімі традыцыйнымі стравамі, якое завяршылася супольным вывучэннем эстонскіх танцаў.

І хоць толькі 13 кіламетраў паміж Нарвай і Нарва-Йыэсуу, але чарговая сустрэча актывістаў “Калью” ды “Сяброў” адбылася толькі праз 13 гадоў: 30 красавіка ў нарвскім Доме народаў. Спачатку мы паказвалі слайд-падборку пра жыццё “Сяброў”, краявіды і памятнаыя месцы Беларусі. Затым мы віншавалі імяніннікаў красавіка, уручалі ім кветкі, памятнаыя падарункі. Пасля — міні-канцэрт. Вядомыя беларускія песні ды эстонскія з рэпертуару Георга Отса, 95-годдзе якога адзначаецца сёлета, гучалі ў выкананні



Тэлежурналіст Андрэй Лапцёнак з беларускамі Нарвы

“Сяброў” і “Калью”. Затым за святочным сталом мы частавалі гасцей беларускімі стравамі. І зноў гучалі песні, ужо вясельныя і заліхвацкія, на эстонскай і беларускай мовах. На развітанне дамовіліся: у чарговы раз

сустрэнемся з эстонскімі сябрамі ў жніўні ў Нарва-Йыэсуу: там будуць традыцыйныя Дні горада.

**Віктар Байкачоў, намеснік старшыні праўлення таварыства “Сябры”, Эстонія**

ВЕДАЙ НАШЫХ!

## Двое на вяршыні

Іван Іванаў

**Беларускія альпіністы на пачатку мая падняліся на гімалайскую гару Сток Кангры (6153 м)**

Пра тое, што альпіністы на пачатку мая ўзышлі на вяршыню Сток Кангры ў індыйскіх Гімалаях, паведамляў у СМІ кіраўнік беларускай экспедыцыі Сяргей Варывода. З публікацыяй у інтэрнэце вынікае: з-за небяспекі падземных штуршкоў давялося павялічыць хуткасць пад’ёму, мала было часу і на акліматызацыю — вось і давялося рызыкаваць. Гэта, па словах альпініста, было першае ў Беларусі ўзыходжанне на гімалайскі шасцітысячнік не ў сезон і без папярэдняй акліматызацыі: за тры дні.

На вяршыню 4 мая ў 13.10 падняліся бізнесмен Андрэй Аноп і першакурснік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта інфарматыкі ды радыёэлектронікі Аляксей Варывода. І хоць пабывала на гары адна звязка, у альпінізме гэта: “залік” экспедыцыі.